

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук, професора **Сидорчука Руслана Ігоровича**, професора кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету, на дисертаційну роботу **Хашука Василя Сидорійовича** на тему: «Хірургічне лікування спайкової хвороби у дітей з застосуванням антиадгезивних засобів (експериментально-клінічне дослідження)», представлену до захисту у разову раду БДМУ ДФ 76.600.047, що утворена згідно з наказом в.о. ректора ЗВО Буковинського державного медичного університету № 97/Д від 30.09.2022 на підставі рішення Вченої ради БДМУ №01 від 30.08.2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Спайкова хвороба (СХ) є одним з найбільш важливих патологічних станів у структурі ускладнень абдомінальної дитячої хірургії. Частота оперативних втручань, що пов'язані із *спайковим процесом* (СП) досягає 10%. Зміни спайкового генезу в черевній порожнині можна трактувати як СП без порушення функції *органів черевної порожнини* (ОЧП) та СХ, що проявляється клінічною картиною.

У патогенезі спайкоутворення основна роль відводиться фібрину, який утворюється при травматизації чи запаленні очеревини склеюючи внутрішні органи між собою. При посиленні проліферативної активності сполучнотканинних елементів, порушенні тканинного метаболізму фібрин підлягає організації. Частота розвитку СП становить до 97%. Рецидиви після успішного консервативного лікування СХ – 12%, після хірургічного – 8-32%. 60-80% пацієнтів лікуються консервативно, 20-40% підлягають хірургічному втручанню. СХ може бути представлена гострою формою або хронічними рецидивуючими симптомами.

У 63% СХ виникає після ургентних операцій, в 37% – після планових втручань. Перші клінічні симптоми з'являються в середньому через 3 роки після операції. У більшості пацієнтів причиною СХ є операції нижче брижі поперечно-ободової кишки.

До сьогоднішнього дня немає загальноприйнятої класифікації СХ у дітей, що призводить до відсутності єдиної тактики при діагностиці та лікуванні, а також подовженню строків консервативної терапії, погіршенню результатів оперативного лікування, а іноді до марних оперативних втручань. Летальність при СХ коливається у широких межах – від 13 до 60%. Хірургічне лікування СХ призводить до рецидиву захворювання в 32-71%. Адгезіолізис при клінічно вираженій СХ – необхідна і рутинна процедура але він сприяє формуванню нових спайок. На сьогоднішній день у дитячій хірургії актуальним є пошук шляхів мінімізації механічного впливу зовнішніх факторів на очеревинний покрив. Проводиться пошук ефективних засобів лікування та профілактики СХ. З цією метою пропонуються різні види оперативних втручань, лапароскопічні технології, застосування бар'єрних препаратів. Однак, проблема СХ дитячого віку ще далека від свого вирішення.

Вищенаведене визначає актуальність теми проведеного дослідження, важливість роботи для медичної науки та практики.

ОЦІНКА НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ І НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Дисертаційна робота В.С. Хашука є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка виконана на високому науковому рівні, базується на достатній кількості клінічних спостережень (338 пацієнтів з пізньою спайковою кишковою непрохідністю, з яких 73 прооперовані повторно та яким виставлено діагноз спайкової хвороби), достатній кількості експериментального матеріалу (135 дрібних лабораторних тварин), що є необхідною умовою для реалізації поставлених мети та завдань клінічного та експериментального дослідження.

Методи дослідження є сучасними, адекватними поставленим завданням, обраний науково-методичний підхід, ретельність виконання дослідження підтверджують високий науковий рівень роботи.

Наявний у дисертації ілюстрований матеріал повністю відображає об'єм проведених клінічних та експериментальних досліджень та наочно демонструє необхідну наукову інформацію. Аналіз і узагальнення результатів дослідження, а також висновки роботи проведено ґрунтовно із залученням достатньої кількості джерел літератури для порівняння та підтвердження власних даних дослідження.

**НОВИЗНА ПРЕДСТАВЛЕНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА/АБО
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕНИХ
ЗДОБУВАЧЕМ ДОСЛІДЖЕНЬ, ПОВНОТА ВИКЛАДУ
В ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЯХ**

Значна інформативність та новизна отриманих результатів в дисертаційній роботі Хащука В.С. є безсумнівною і базується на глибокому аналізі патогенезу внутрішньоочеревинного спайкового процесу.

У результаті проведених експериментальних досліджень вперше встановлено, що основним патогенетичним фактором виникнення СП є ушкодження очеревини різного ступеня – чим більше шарів очеревини ушкоджено тим більша кількість спайок, розповсюдженість та щільність. Повторні оперативні втручання сприяють поширенню СП та утворенню спайкових конгломератів. Доведено, що спайкоутворення супроводжується порушенням функції кишкової стінки, яка залучена у СП. Розроблено градацію СП черевної порожнини за IV ступенями. Проведено визначення рівнів гіалуронової кислоти (ГК) та N-пептид колагену III типу (N-ПК III) у сироватці крові з метою прогнозування перебігу післяопераційного періоду та визначення ймовірності рецидиву СХ. Вперше запропоновано алгоритм хірургічного лікування СХ у дітей. Вперше в хірургічному лікуванні СХ у дітей запропоновано визначати локальну концентрацію циркулярних м'язів

(ЛКЦМ) тонкої кишки із звільненням їх від спайок та застосуванням бар'єрного препарату на основі натрію гіалуронату та декаметоксину (НГД).

Доведено, що для лікування та профілактики рецидиву СХ у дітей доцільно використовувати методику часткового адгезіолізису (відкритим чи лапароскопічним методом) у поєднанні з інтраопераційним використанням НГД.

За матеріалами дисертаційного дослідження здобувачем опубліковано 20 наукових праць, з яких 5 статей у фахових виданнях України (одна одноосібно), 2 статті у виданнях, включених до міжнародної наукометричної бази Scopus, 11 тез доповідей у вітчизняних та зарубіжних матеріалах наукових та науково-практичних конференцій (4 з яких на конференціях за кордоном); 2 патенти України на корисну модель, в яких повною мірою висвітлені основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження.

НАУКОВА ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Сформульовані у дисертації положення та висновки достатньою мірою обґрунтовані, базуються на вірно обраному методичному підході, на ретельно статистично опрацьованому фактичному матеріалі, наведеному в роботі, відображають реально існуючі наукові факти. Достовірність та обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації, зумовлена правильно обраними науковими методичними підходами, достатньою кількістю обстежених хворих, використанням сучасних, інформативних методів дослідження, що відповідають поставленій меті та завданням роботи, а також захищено аналітичними методами параметричної і непараметричної статистики.

Наявний у дисертації ілюстративний матеріал повністю відображає об'єм проведених досліджень та містить необхідну наукову інформацію.

Аналіз і узагальнення результатів дослідження зроблено ґрунтовно із залученням достатньої кількості літературних джерел для порівняння та підтвердження власних даних. Наукові положення та висновки дисертації базуються на результатах власних досліджень, характеризуються аналітичною інтерпретацією і достатньо висвітлені в опублікованих наукових працях.

Усі цифрові показники підлягали статистичній обробці, а саме за допомогою програми PAST, що є у вільному доступі. Для всіх вибірок при обчисленні використовували середнє арифметичне із можливими похибками та непарний критерій Стюдента. Кореляційний зв'язок вважався значимим при показниках $p \leq 0,05$ та високозначимим при $p < 0,01$. Для непараметричних даних використовувався метод Вілкісона-Мана -Уїтні.

Використання даних методів математичного обчислення дає підстави оцінити отримані результати досліджень із позиції доказової медицини, а їх аналіз та отримані наукові положення – як достовірні, чітко сформульовані і в повній мірі аргументовані. Вищезазначене свідчить, що отримані результати, наукові положення та висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими та вірогідними.

РІВЕНЬ ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНОГО НАУКОВОГО ЗАВДАННЯ, ОВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧЕМ МЕТОДОЛОГІЄЮ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Автором був використаний комплексний підхід до розв'язання наукової проблеми та досягнення поставлених завдань дослідження, що й дало змогу виконати дисертаційну роботу на високому науковому рівні. Дисертант самостійно проаналізував наукову літературу, склав план дослідження, виконував лабораторні та клінічні, а також статистичні методи дослідження. Самостійно проводив хірургічне лікування хворих на пізню спайкову кишкову непрохідність. Разом із науковим керівником сформульована ідея і визначена тема дисертації.

Здобувачем особисто написані та проілюстровані всі розділи дисертації, проведена статистична обробка та аналіз одержаних результатів. Висновки та інтерпретація результатів також проведені власноруч. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, внесок здобувача є пріоритетним.

Все вище згадане підтверджує високе оволодіння методологією наукової діяльності, що необхідно для сучасного науковця.

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дисертаційна робота Хашука В.С. має суттєве теоретичне значення для науки, оскільки доповнює існуючі дані щодо клінічного перебігу спайкової хвороби, класифікації даної патології та покращує розуміння патогенезу спайкового процесу.

Теоретичне значення праці полягає в покращанні та більш доступнішій структуризації класифікації СП черевної порожнини у дітей; доповненням патогенетичної концепції розвитку спайкового процесу в залежності від глибини пошкодження до ступенів розвитку СП. Розробці доступних схем та послідовностей в діагностично-лікувальних заходах при підозрі на розвиток СХ у дитячому віці з метою її ранньої профілактики та використання для досягнення цієї мети біомаркерів (ГК та N-ПК III) з достатнім обґрунтуванням доцільності їх застосування.

Науково обґрунтовано та розроблено пристрій у 2-х екземплярах для визначення положення сфінктера тонкої кишки при операціях черевної порожнини з метою визначення ділянок ЛКЦМ тонкої кишки та здійснення операції часткового адгезіолізісу (Патент України на винахід №150991, бюл.20/2022 від 18.05.2022р. «Пристрій для визначення положення сфінктера тонкої кишки при операціях на черевній порожнині» та «Портативний пристрій для визначення положення сфінктера тонкої та товстої кишки при операціях на черевній порожнині». Патент України № 150606. 2022 Сер 17).

Удосконалено методику хірургічного лікування СХ у дітей при виникненні десерозації кишки, запропоновано шляхи усунення в залежності від об'єму ураження (пластика власною серозною оболонкою, очеревинним клаптем брижі, резекція при множинних десерозаціях). Запропоновано спосіб використання бар'єрного протиспайкового препарату що містить НГД за принципом «верхньо-нижнього ушивання очеревини».

Науково доведено ефективність та безпечність застосування НГД з метою лікування СХ дітей при відкритих та лапароскопічних оперативних втручаннях. З метою обрання місця релапаротомії при відкритих операціях та ділянок розташування троакарів при лапароскопічних операціях при СХ у дітей запропоновано оцінку проекції СП на передню черевну стінку. Розроблено та впроваджено в клінічну практику спосіб хірургічного лікування СХ у дітей шляхом часткового адгезіолізису у поєднанні із використанням протиспайкового розчину на основі НГД. Запропонована тактика формування ілео-ілеоанастомозу у випадку некрозу клубової кишки при СХ та СКН у дітей в залежності від діаметру дистального кінця та відстані від ілеоцекальної заслінки.

Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність дитячих хірургічних стаціонарів: КНП «Івано-Франківська обласна дитяча клінічна лікарня» ІФОР; КНП «Тернопільська обласна дитяча клінічна лікарня» ТОР КНП «Запорізька обласна дитяча клінічна лікарня» ЗОР, КНП «Рівненська обласна дитяча лікарня» РОР; КП «Волинське обласне територіальне медичне об'єднання захисту материнства і дитинства» ВОР; КНП «Міська дитяча клінічна лікарня» ЧМР.

Отримані результати впроваджено у навчальний процес на кафедрах дитячої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова та закладу вищої освіти Буковинський державний медичний університет.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ПРАКТИЦІ

Результати дисертаційного дослідження значною мірою розширюють існуючі уявлення про клінічні та патогенетичні особливості перебігу СХ та дають можливість удосконалити підходи до ранньої діагностики рецидивів СХ та лікування із застосуванням поєднаного антиадгезивного засобу на основі НГД. Таким чином, отримані наукові дані можуть бути використані у практичній діяльності лікувально-профілактичних установ хірургічного профілю та навчальному процесі закладів вищої освіти при підготовці майбутніх лікарів-спеціалістів.

ВІДСУТНІСТЬ (НАЯВНІСТЬ) ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Комісія ЗВО Буковинський державний медичний університет (голова комісії, д.мед.н., професор Булик Р.Є.; відповідальний за перевірку робіт клінічного профілю, д.мед.н., професор Гринчук Ф.В.) провела первинну експертизу на наявність плагіату та порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі Хашука В.С. на тему «Хірургічне лікування спайкової хвороби у дітей із застосуванням антиадгезивних засобів (експериментально-клінічне дослідження)» за допомогою сертифікованого програмного забезпечення «Antiplagiarism». Перевірка засвідчила оригінальність (унікальність) текстових даних у поданій роботі (91%), що дозволяє стверджувати відсутність порушень академічної доброчесності в роботі дисертанта в контексті літературних посилань щодо інших інтернет-ресурсів, джерел та публікацій.

ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

За актуальністю теми, методичним рівнем виконаних досліджень, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, повнотою

опублікування результатів дисертації, оригінальністю текстових даних (відсутністю порушення академічної доброчесності), дисертаційна робота Хашука Василя Сидорійовича на тему: «Хірургічне лікування спайкової хвороб у дітей з застосуванням антиадгезивних засобів (експериментально-клінічне дослідження)» відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року №44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний рецензент:

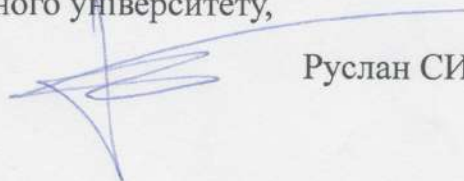
професор закладу вищої освіти

кафедри загальної хірургії

Буковинського державного медичного університету,

доктор медичних наук, професор

Руслан СИДОРЧУК

09.11.2022 р.

Підпис	<i>Сидорчука Р</i>
засвідчую:	
Начальник відділу кадрів	
Буковинського державного медичного університету	

Людмила Леоніда